

Még lehet jelentkezni a kiállításra!

Megnyitó: 1999. április 24-én, a konferencia délutánján.
Helyszín: Józsefvárosi Galéria (VIII. József krt. 70.)

Címe: „Mein D”

Azért, hogy beférjen a „Deutschland”, a „Du!”, a „derdiedas”,
vagy csak egyszerűen egy betű.

Az előkészületek már hónapok óta folynak, a kiállítás törzsanyaga
a volt lipcsei HGB-Studentek munkáiból állna össze.

De mi szeretnénk, ha egyesületünk minél több tagja részt venne, és nemcsak művészek!

Kérjük, hogy segítsétek kifejezni képekkel, írásokkal,

dokumentumokkal, tárgyakkal, hogy volt egyszer két Németország,

hogy ott éltünk a németek között, hogy aztán hazajöttünk...

...és hogy élünk most.

Aki úgy gondolja, hogy semmilyen tárgyat nem tud adni, de mindenképpen szeretne
az Egyesület kiállításának színvonalához hozzájárulni, az pénzzel járulhat hozzá
a költségekhez (meghívók, szórólap nyomtatása, megnyitó, egyéb propaganda).

A munkák installálásának költségeit mindenkinek saját magának kell fedeznie.

Köszönjük az eddig felajánlott támogatásokat:

Német-diplomások Egyesülete	20 000 Ft	Fixl Renáta	10 000 Ft
Korencsy Ottó	2 000 Ft	Nagy Edit	2 000 Ft
Kócz János & Rózner Méri	10 000 Ft	Alapfy László	10 000 Ft

A kiállítás anyagát **1999. február 15-én hétfőn, 17 órakor**
szeretnénk – ha csak vázlatosan is – összerakni.

Ezért mindenki, aki elkötelezte magát, vagy aki most szeretne csatlakozni,
hozza el munkáit, terveit vagy „csak” az elképzelését Alapfy László műtermébe,
a **XII. kerület, Patkó u. 13-ba!**

A kiállítás témájához és egész lebonyolításához szívesen várunk minden építő javaslatot!

A kiállítás szervezői közül Rácz Juli (319-55-20), Szonyi Évi (281-90-74), Horváth Janisz (331-44-21)
és Surányi András (332-56-28) szívesen áll mindenki rendelkezésére további információkkal.

A Német-diplomások
Egyesülete
információs kiadványa
6. évfolyam, 1. szám • 1999. febr.

Itt a farsang, áll a bál...!

Ugye már nagyon várjátok, gyerekek?
**Gyertek el február 20-án, szombaton 15 órakor
az ELTE Dürer kávézójába!**

ELTE, XIV., Ajtósi Dürer sor 19/21., porta után baloldali épületszárny

Kérjétek meg anyut, hogy sütit, üdítőt vagy
egyéb finomságot feltétlenül csomagoljon Nektek,
mert lehet, hogy idén is hamar elfognak
a büféből a legjobb falatok!

Vajon ki lesz idén a jelmezbál győztese?

Aki nem jön el, csak vesztes lehet!

Készüljétek fel egy óriási bulira,
játékos vetélkedőkre, tombola- és táncversenyre!

A szüleidet is hozd el, hiszen őket várja
a hagyományos

felnőtt Fasching

18 órától.

Csomagolj be nekik egy kis jókedvet, vidámságot,
meg valami tombolára felajánlható vicces dolgot.

A legszellemesebb tombolafelajánlást külön is díjazzuk!

KÖZGYŰLÉS

1998. NOVEMBER

Az Egyesület Alapszabálya szerinti Közgyűlését 1998. november 28-án tartotta meg. A Vezetőség beszámolóját és a közgyűlési döntéseket az alábbiakban ismertetjük:

1. Az előző közgyűlésen elhatározott programjainkat megtartottuk, a kitűzött minőségi előrelépést a legtöbb területen meg tudtuk valósítani.

A minden tagunkat rendszeresen elérő Absolventennachrichten egyre bővülő terjedelemben – és a visszajelzések alapján – egyre többeket megszólító tartalommal jelent meg ötödik évfolyamában. A tavalyi felmérés tanulságai alapján elsősorban az életpályariportok és a további külföldi tanulmányi lehetőségekkel kapcsolatos hírek bővültek benne. Külön kiemelendő Ráczi Juli, Korencsy Ottó, Zsakay Gábor és Tolnay László munkája a lapkészítésben, illetve Rózner Marianna és Fixl Renáta áldozatvállalása a postázásban.

Reális célként a következő évre a körülbelül 16-20 oldalra bővült terjedelem állandó színvonalának a megőrzését tűzhetjük ki. Ehhez több tagunkat szeretnénk az újság szerzői között köszönteni.

Rendezvényeinkről szólva: kifejezetten sikeres volt a Fasching helyszínváltása. Az ELTE Dürer kávézója kellemes környezetet biztosított a két rendezvénynek és az alapos előkészítésnek hála kiválóan érezte magát az összesen több, mint százfős publikum. Palicska Livia, Kokas Anna, Kokas Ádám, Szőke Ágnes műsorszervezése Kopper Tivadar, Barcánfalvi Ferenc főztje mellett Unser (Korencsy) Ottó kvíze jelentett felejthetetlen élményt.

Konferenciánk a megszokott színvonalat nyújtotta. Az Auslandsstudium ügye sokakat vonzott, annak ellenére, hogy a parlamenti választások előtt közvetlenül tartottuk rendezvényünket. A média-visszhang az adott politikai időszakban érthetően kisebb volt ez alkalommal.

A nyári kirándulás a kedvezőtlen időjárás miatt elmaradt, reméljük, hogy jövőre pótolni tudjuk. Az Oktoberfest Budakeszin jó vigasság volt – Vizi Gyöngyi alapos válogatás után döntött e helyszín mellett –, a kissé szűkös hely és a hangerő sem tudta gátját szabni a jó hangulatnak. A helynek megfelelően most a Budakeszi környéki társaink vettek számosabban részt a rendezvényen, a törzsgárda mellett.

Regionális csoportjaink (immáron többszámúban) is szót érdemelnek. Az észak-kelet-magyarországi rendszeresen tartja rendezvényeit – reméljük, hogy Káli Sándor és Sárközy György lendülete kiegészül másokéval is –, az ország másik végében, dél-nyugaton alakulófélben van egy újabb, Wilhelm Gábor szervezésében. Dunakeszi jó példáját adta annak, hogy egy viszonylag kisebb helyen is meg lehet szervezni az összejövetelt, amit ott a Seeman-Csépai házaspár vállalt föl. A (K-M-St)-chemnitziek rendszeres összejövetelei mellett az idén a magdeburgiak negyedszázados évfolyamtalálkozót tartottak.

Új, üde színfolt, hogy alakulófélben van az Egyesület énekkara is.

A Vezetőség felkérésére Márki Gábor készítette elő a szintén német egyetemen végzett Teller Ede professzor úr felkérését az Egyesület tiszteletbeli tagságára. A Professzor úrtól kapott előzetes kedvező válasz alapján, a Vezetőség előterjesztésére a Közgyűlés egyhangúlag támogatta, hogy Egyesületünk kérje fel tiszteletbeli tagnak Teller professzor urat.

2. Az egyesület tevékenységének finanszírozóhatósága a korábbi évekével volt nagyjából azonos. 98-ban ismét gyarapodott „újakkal” is egyesületünk. Szám szerint sajnos kevesebb tagunk fizette be a tagdíjat, de akik fizettek, azok fajlagosan többet fizettek be. A Közgyűlés felhívja a tagtársak figyelmét arra, hogy az Egyesület céljainak megvalósítását, tevékenységét akkor tudja eredményesen végezni, ha a tagok egyetértésüket a tagdíj befizetésével is kifejezik. Az ala-

kuláskor előrelátóan megállapított széles tagdíjhatárok – emlékeztetőül: 1000-tól 500 000 Ft – alsó határát ugyan azóta sem emelte a közgyűlés, de kéri, hogy ki-ki az éves tagdíj befizetésekor vegye lehetőségei szerint figyelembe az azóta történt jelentős inflációt is. Ezt jelenítette meg a 98-as évben az, hogy közel a fele a befizetőknek 2000 Ft felett fizetett, sőt nyolcan 5000 Ft felett, hárman 10 000 Ft felett fizettek be. Természetesen az is nagyon értékelendő, hogy közel félszázan minden évben fizettek tagdíjat. A Közgyűlés felhívja a figyelmet a pártoló tagság – Alapszabályban rögzített – intézményére, amely lehetőséget nyújt külső támogatók beszerzésére. Várjuk ennek szervezésében tagjaink részvételét!

Nagy könnyebbséget jelentett a korábbiakhoz képest, hogy az újsághoz a levilágítást egyik társunk cége végzi el. Két újságba tettünk csekket, gyakorlatilag csak ezekhez kötődően történt tagsági díj befizetése. A többletköltségek ellenére a Közgyűlés döntése szerint 1999-ben minden számhoz mellékeljük a tagdíjbefizetési csekket. Félévkor az APEH ellenőrzést tartott az Egyesületnél. Semmilyen megállapításra adó okot nem találtak, így elmarasztalás sem történt. Köszönet a könyvelés kiváló vezetésért Kelemen Nórának. Megvizsgáltuk még egyszer a 97. évi CLVI.Tv. feltételrendszerét, hogy az ún. 1%-os szája-részre milyen átalakulási feltételek mellett lehetne pályáznunk. A közgyűlés – alapos elemzés után – úgy döntött, hogy nem tartja megvalósíthatónak jelenleg az ehhez szükséges alapszabály-módosításokat, illetve a hozzá kapcsolódó folyamatos többletmunkát.

3. 1998-as elszámolásunk tényszerűen a december 30-i állapotnak megfelelően:

Athozat 1997-ről:	5 156 Ft
Tagdíj és pártolótagdíj-bevétel:	556 379 Ft
Banki kamatok:	3 940 Ft
Összes bevétel:	565 475 Ft
Absolventenzeitung költsége (nyomda, fotó, levilágítás):	225 491 Ft
Postaköltség:	67 102 Ft
Bankköltség (átutalások postaköltségével):	27 894 Ft
Konferencia költsége (német vendégek szállása, állófogadás):	211 500 Ft
Fasching teremberlet+díszítvány:	30 023 Ft
Nemzetek Háza tagdíj:	3 000 Ft
Összes kiadás:	565 010 Ft
Átvitel 99-re:	465 Ft

4. A jogszabályi előírásoknak megfelelően a Közgyűlés hatásköre a mérleg elfogadása. Gyakorlatunk szerint a novemberi közgyűlésre a – majdnem teljes – évvel elszámolunk, de a mérleget a megelőző évre hagyjuk jóvá. Az 1997-es mérleg főbb számai: tevékenységhez kapcsolódó bevétel 403 000 Ft, ráfordítások 395 000 Ft, maradvány 8000 Ft. A Közgyűlés a mérleget egyhangúlag elfogadta.

5. A hagyományainknak megfelelően tevékenységünk előre megfelelően tervezett, a 99-es év kapcsán alapvetően csak megerősíteniünk kell a korábbi elgondolásainkat és már a 2000. évre is előretekintünk.

Az egyik lényeges változás az eddigi életünkhöz képest, hogy Rózner Marianna és Kócz János – vállalkozásukban megnövekedett feladatai miatt – átmenetileg nem tudják vállalni azt az igen jelentős munkát, amit eddig elvégeztek, s amit a Közgyűlés külön is megköszönt. Bízunk benne, hogy a cégük fejlődése tovább folytatódik és néhány év elteltével ismét a korábbi aktivitásukkal számolhatunk. Örülünk, hogy feladatuk nagy részét – egy másik házaspártag – Seeman Ágnes és Csépai Imre átvállalja. Az újságban megfelelően igyekeznünk felhívni a figyelmet arra, hogy a címek változása, a vöröskeresztes rovat más számon lesz elérhető.

Továbbra is az eddigi költségekre és csak bevételeink erejéig kívánunk költeni. Ezért annak érdekében, hogy a már megszokott színvonalon működhessünk, számítunk tagjaink aktív részvételére a pénzügyi háttér megerősítésében és a munkában egyaránt.

A 99-es konferencia témája a korábban elhatárolt szerinti: Wende ohne Ende – Párhuzamos

ságok és különbségek a gazdasági átalakulásban Magyarországon és az új szövetségi tartományokban.

Az év rendkívüli eseménye lesz a kiállítás „Mein D” címmel – Rácz Juli, Szanyi Éva, Horváth Janisz és Surányi András szervezésében. Reméljük, hogy sok látogatója lesz a tárlatnak, melyre nemcsak profik, hanem amatőrök jelentkezését is várják a rendezők. A közgyűlés döntött arról, hogy a kiállítás költségeihez az Egyesület 20 000 Ft-tal hozzájárul, és a közgyűlésen egyéni felajánlások is születtek. A Közgyűlés felhívja a tagtársakat, hogy lehetőségeik szerint támogassák külön ezt a rendezvényt is. Felhívja a figyelmet arra lehetőségre is, hogy a pártoló tagság – alapszabályban rögzített – lehetősége külső támogatók, cégek beszerzését is lehetővé teszi, amelyben várjuk a tagok aktív közreműködését!

A korábbi évek tapasztalata alapján javasoljuk, hogy – szakítva az eddigi megoldással – ne az újság címdala legyen egyben a meghívó a konferenciára, mert az sokak figyelmét elkerüli, hanem egy külön lapon invitáljuk társainkat és vendégeinket a rendezvényre. Reméljük, hogy a többletköltség többletrésztételt is eredményez majd.

A Faschingokat hasonlóan a tavaly jól beválthoz a Dürer kávézóban szeretnénk megtartani. Erre szándékaink szerint meghívjuk a részképzési DAAD ösztöndíjjal német egyetemeken tanult kollégákat is. Bízunk benne, hogy közülük is lesznek érdeklődők tevékenységünk iránt.

Az Oktoberfest időpontját előre nem lehetséges meghatározni, mert alkalmazkodnunk kell a helyi rendezvényszervezőkhöz. Reményeink szerint ha az énekkar megfelelően tud próbálni, akkor valamelyik 1999-es rendezvényünkön már fellépésével is számolunk.

A közgyűlés – céljaink figyelembevételével és mindenekelőtt erőink felmérése alapján – jelenleg nem tartja lehetségesnek, hogy az interneten folyamatosan jelen legyünk.

Javítanunk kell a vezetőségen belüli munkamegosztást, mert az arányosabb teherviselés az összmunka eredményességét fokozza. Köszönet ugyanakkor mindenkinek, aki hozzájárult újabb sikeres évünkhöz!

Kelemen Nóra – Bornemissza Tamás

Erlebnis

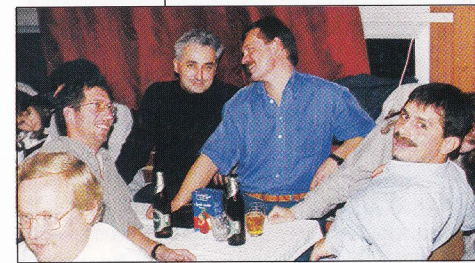
Oktoberfest 1998

Der große Saal des Wudiggesser Kulturhauses war zum Bersten voll. Alt und Jung aus nah und fern versammelte sich bereits um 19.00 Uhr zum traditionellen Weinlesefest, genauer gesagt nach dem Trachtenumzug auf den Strassen der Kleinstadt und dem Kulturprogramm auf der Freilichtbühne am Nachmittag, zum Ausklang des Festtages, zum Weinleseball. Die Kellner balancierten in hochgestreckten Händen riesengroße Tablettts, vollbepackt mit Wiener Würstchen, Bierflaschen und Gläsern, wir mußten uns regelrecht durch die Men-

ge kämpfen, um unsere Tische erreichen zu können. Die schwäbische Blasmusik ertönte mit Hilfe von Verstärkern mit 120 Dezibel, durchströmte

hatte, um die Lautstärke etwas zu drosseln. So hatte mit der Zeit jeder von uns einen Platz zum Sitzen, für das Bierglas und das angebissene Würst-

unseren ganzen Körper, bis zur ersten Pause der hervorragenden Kapelle konnten wir uns beinahe nur in „Taubstummensprache“ verständigen. Doch, zäh wie wir sind – man hat ja als Student in der ehemaligen DDR so einiges mitgemacht – harrten wir aus, bis die Mitwirkenden des angenehmen und niveauvollen Kulturprogrammes samt Angehörigen nach Hause gegangen waren und der Techniker endlich den Knopf am Verstärker gefunden

chen gefunden und die heißen Diskussionen sitzend beendet. Manche von uns trauten sich sogar auf die Tanzfläche. Stammgäste und Neuankömmlinge aus unserer Reihen plauderten fröhlich bis man uns mit dem Besen ausgekehrt hatte. Nehmt mir das Selbstlob übel – ich habe die Veranstaltung doch mitorganisiert – aber ich wünsche uns dieses Jahr einen mindestens so guten Oktoberfest, wie dies in Budakeszi/Wudigeß war. Gyöngyi Vizi

Fasching – Fastnacht – Karneval

... oder:
Gedanken über die
„kopflosen“ Tage

In Deutschland hatte ich immer den Eindruck: die Deutschen sind weniger Folklore-bewußt als wir Ungarn, dafür werden aber bestimmte, nicht nur in Deutschland bekannte Feste und Volksbräuche umso intensiver und inniger gepflegt. Ich meine damit vor allem Weihnachten und den Fasching.

Die deutsche Kultur wäre ohne den Fasching, ohne den Karneval, ohne die lustigen Feste vor der Fastenzeit unvorstellbar. Diese seit dem 12. Jahrhundert belegte Festperiode (die seit dem 19. Jahrhundert meistens vom Tag der Heiligen Drei Könige bis Aschermittwoch dauert) gehört mit ihren Umzügen, Masken und lustigen Sitten zwar in vielen Ländern Europas zu den bis heute populären Traditionen, aber in Deutschland, vor allem in den Großstädten, wird sie seit dem Mittelalter ununterbrochen eifrig gepflegt.

Die unzähligen landschaftlichen Varianten des Wortes „Fastnacht“ (zu ahd. fasta „Fastenzeit“ und naht „Vorabend“) und die damit zusammenhängenden Begriffe sind der beste Beweis für die allgemeine Verbreitung und Beliebtheit dieses Festes fast im gesamten deutschen Sprachgebiet. Der Fasching gehört eindeutig zu den besonders überlebensfähigen Bräuchen in Deutschland. Ein empirischer Beweis: Versuchen Sie mal, an den letzten Tagen des Karnevals im Kölner Raum eine offizielle Angelegenheit zu erledigen. Es wird bestimmt nicht gelingen. Denn der brave Beamte ist mit 100-prozentiger Sicherheit nicht da, sondern treibt sich irgendwo auf der Straße verkleidet herum und tut bestimmte Dinge, die er (oder sie) in den restlichen Tagen des Jahres als sittenwidrig und nicht „normgerecht“ mit voller Überzeugung ablehnen würde!

Merkwürdig genug. Worum geht es hier eigentlich? Bevor wir die inhaltlichen Elemente des Faschings zu interpretieren versuchen, halten wir einige Daten fest: das Wort „Fasching“ geht sprachgeschichtlich auf eine Wortform zurück, die mit dem Fasten in Zusammenhang steht. Darauf ist auch die Bezeichnung „Karneval“ zurückzuführen, das lateinische Stammwort „caro“ heißt Fleisch, Karneval als „Wegnahme des Fleisches“ ist seit 1699 als Festbezeichnung in Deutschland eingebürgert. Weniger eindeutig werden andere Interpretationen mangels ausreichender Belege beurteilt. Einige gehen in ihren etymologischen Erläuterungen des Wortes „Fasching“ auf Ableitungen von „fasen“ (für zeugen, gedeihen) sowie „faseln“ (Unsinn reden) und auf germanische/keltische Fruchtbarkeitskulte zurück.

Es mögen mehrere Erklärungen für die Faschingsbräuche und Sitten möglich sein, aber eins steht fest: das Wesen des Faschings läßt sich trotz der nicht gerade „anständigen“ Sitten und Bräuche auf christliche Traditionen zurückführen.

Das grundlegende Motiv für die Faschingsfeste sind die bevorstehenden Fasten- und Bußwochen. Nicht nur der Termin richtet sich nach dem christlichen Kalender (vor der Fastenzeit, der wiederum der Ostertermin folgt), sondern man kann den ganzen Sinn und Zweck des Faschings nur verstehen, wenn die geistlichen Aspekte mitgedacht werden. Der Fasching ist ein liturgisches Fest, eine Vorfeier für die christliche Fastenzeit. Ihre Hauptaufgabe besteht darin, eine Gegenwelt zu dem aufzubauen, was man für richtig und normal hält. „Dem christlichen Leben in der Fastenzeit geht die Darstellung des

Unchristlichen in allen seinen Erscheinungsformen in der Fastnacht voraus.“

Die Institution der Fastnachtfeier entwickelte sich, historisch gesehen, aus der unverkennbaren Absicht, dem Gläubigen vor dem Eintritt in die Fastenzeit ein Leben nach dem „eigenen Willen“, nicht nach dem „Willen Gottes“ vor Augen zu stellen, um so seine Bereitschaft zur Umkehr (Metanoia, conversio) nachdrücklich zu fördern. Zu diesem gut durchdachten System gehörten stets typische Figuren und Handlungsmuster... Die Fastnachtsfiguren verkörpern zunächst die Verführer der Welt (Teufel, Hexen usw.) die Beherrscher der Welt (Narrenkönige und -prinzen mit ihren Begleitern) desweiteren die Bürger der Welt, das heißt die Narren, Sünder, Heiden und Gegner der christlichen Kirche.

Hervorzuheben ist von den bunten Faschingsymbolen die Gestalt des Todes, die in der Fastnacht auf die Endlichkeit des Lebens hinweist, sowie die Rolle der Narrenzahl Elf, die nach der christlichen Allegorese als erste den Dekalog, die Zehnzahl der Gebote übersteigt. „Ein Nürnberger Druck des 17. Jahrhunderts zeigt auf einer Totentanzdarstellung die gekreuzten Knochen, den Totenkopf, die Sanduhr und eine Stundenuhr mit dem Zeiger vor der letzten, der zwölften Stunde – als Mahnung, sich der Endlichkeit alles Irdischen bewußt zu werden.“

Der Fasching ist also wesentlich mehr als ein paar lustige Sitten und verrückte Masken.

Es geht um ein komplexes, im katholischen Weltbild verwurzeltes Programm, was von der katholischen Kirche im Laufe der Jahrhunderte besonders eifrig gepflegt und gefördert wurde. Von der evangelischen Seite reagiert man bis heute eher mit Ablehnung und Zurückhaltung auf die Faschingsbräuche.

Nicht zu leugnen ist aber ein anderer, volkstümlicher Aspekt der Faschingsperiode: die Bedeutung des Faschings als „wichtiger Frühlingstermin kommt in zahlreichen Bräuchen und magischen Maßnahmen zum Ausdruck, die auf Reinigung, Auskehr, Fruchtbarkeit, Gesundheit von Mensch, Tier und Acker gerichtet sind... Viele Tänze und Spiele der Fastnacht erweisen sich bei näherem Zusehen und in einer älteren historischen Schicht als Fruchtbarkeitszauber.“

Also, liebe Leserinnen und Leser: Sie können tanzen und singen, mit verrückten Masken in der Stadt umherziehen, von anderen „Sünden“ gar nicht zu sprechen – alles hat eine tiefere Bedeutung, bzw. hat verschiedene Bedeutungen...

Ich wünsche Ihnen trotzdem oder gerade deswegen viel Spaß beim Fasching!

Literatur:

WB. der deutschen Volkskunde, Stuttgart, 1974,

Moser: Bräuche und Feste im christlichen Jahreslauf,

Ed. Kaleidoskop, 1993

Zusammengestellt von Éva Nagy

Rejtvény! Rejtvény!

Vier Schiffe überqueren von Europa aus den Atlantik. Das erste ist ein Segelschiff, das zweite ist ein einfacher Kanu, das dritte ist eine Luxusjacht. Was für ein Schiff ist das vierte, wenn sie jeweils 1 Km voneinander entfernt sind?

Rejtvény! Rejtvény!

Az előző két rejtvény megoldása:

•••••

Wieviele Bücher hatte Peter?

$$B(B-1) = L(B-2) + 15,$$

$$L = (BB - B - 15) / (B-2),$$

$$L = B + 1 - 13 / (B-2).$$

Um eine ganze Zahl zu erhalten muß die Anzahl der Bücher $B = 15$ sein.

•••••

Wie alt sind die drei Kinder von Klaus?

Nach der zweiten Antwort ist

• die Antwort noch nicht eindeutig, erst wenn sich herausstellt, daß es nur ein kleinstes Kind ist. Zu der Multiplikation 36 suchen wir also eine Summe der drei Lebensjahren, die zwei Lösungen hat, die eine mit Zwillinge + ein älteres Kind: $2 + 2 + 9 = 13$.

Von dieser Summe die andere, gesuchte Lösung: $1 + 6 + 6 = 13$.

Porträt: **Renáta Fixl**

Sie besitzt eine seltene Begabung: Sie kann Dinge (Angelegenheiten) in Schwung bringen, kann Individuen zu einer Gemeinschaft zusammenführen. Dieses angeborene Organisationstalent und ihre kommunikativen Fähigkeiten nutzt Renáta Fixl in ihrer Arbeit aber auch in unserem Verein aus.

– Wie kommt man aus einem winzigen Grenzort direkt am dem Eisernen Vorhang in die DDR-Metropole Leipzig zum Germanistikstudium?

– Diese Begriffe, wie Eiserner Vorhang und DDR-Metropole sind zwar Schnee von gestern, aber gerade wegen des zehnten Jahrestages der Grenzöffnung werden wir diese in den kommenden Monaten oft hören. Was aber die Frage betrifft: mein Heimatort Vaskeresztes/Großdorf zählt etwa 300 Bewohner, fast alle gehören zur deutschen Minderheit in Ungarn. Auch meine Muttersprache ist Deutsch. So war es fast selbstverständlich, daß ich auf eine der damals existierenden drei Nationalitätengymnasien gehen wollte. Das nächste war gerade 260 Km entfernt in Budapest. Ich hatte eigentlich vor, an der Budapester Eötvös Loránd Universität zu studieren. Meine Freundin, Ágnes Szőke hat sich für ein DDR-Studium beworben, und mich überredet, die Aufnahmeprüfung mitzumachen, mit der Begründung, die gesammelten Punkte sind auch für ungarische Universitäten gültig. Als ich dann die Zulassung zu einem Germanistikstudium in der DDR in die Hand bekommen hatte, hatte ich keinen Mut mehr, sie abzulehnen. So betrat ich am 17. September 1979 zum ersten Mal in meinem Leben DDR-Boden, und blieb dann fünf Jahre.

– Hast Du es jemals bereut?

– Bereut habe ich es nicht, aber nach zwei-drei Jahren überlegte ich mir wieder, das Studium doch in Ungarn fortzusetzen: Begründungen wie Heim- oder Bauchweh hätte ich schon parat. Aber schon beim Gedanken, nach Berlin, in die Hauptstadt der DDR zu fahren und meine Absicht in der Botschaft vortragen zu müssen, bekam ich Gänsehaut. Bereut habe ich es auch deshalb nicht, weil das Studentenleben in Leipzig äußerst lebhaft war. Die meisten Freunde, die ich damals gewonnen habe, gehören bis heute zu meinem Freundeskreis...

– Manche sagen, das ist „die Mafia von Leipzig“...

– Diese in Budapest kursierende Bezeichnung stammt von Gergely Pröhle, früher Projektleiter der Friedrich-Naumann-Stiftung in Budapest, heute hochrangiger Regierungsbeamte. Aber auch er und andere Chefs deutscher Firmen und Institutionen fischen ihre Mitarbeiter gerne aus diesem Kreis. Sie können nämlich auf Nummer Sicher gehen. Denn über die Sprachkenntnisse hinaus sind wir in Ostdeutschland auch zu ger-

manischer Tüchtigkeit und „schrecklicher Pünktlichkeit“ erzogen, manchmal sogar dressiert worden. Das war schon eine Leistung an sich, in Leipzig sind nämlich vor allem Geisteswissenschaftler und Künstler ausgebildet worden. Ich nehme an, in der Ausbildung von Ingenieuren, Ökonomen und anderen „gesellschaftlich nützlicheren“ Berufen wurde noch mehr Wert auf Strukturiertheit, Präzision gelegt. Diese Eigenschaften sind heute auf dem Arbeitsmarkt recht gut zu verkaufen.

– Angebot und Nachfrage müssen sich aber irgendwo treffen. Haben Dich zum Beispiel die Bayern gefunden, oder Du die Bayern?

– Nach der Arbeit im Staatlichen Übersetzungsbüro, freiberuflichem Dolmetschen und Deutschunterricht hat mich meine Studienfreundin Gyöngyi Vizi – damals Journalistin bei der Neuen Zeitung – auf eine Annonce aufmerksam gemacht. Darin suchte die CSU-nahe Hanns-Seidel-Stiftung eine Mitarbeiterin. So war die offizielle Eröffnung des Budapester Büros am 1. März 1990 (genau zwei Wochen vor den ersten freien Wahlen in Ungarn) mein erster Arbeitstag in der Stiftung.

– Dein Arbeitgeber ist eine der deutschen politischen Stiftungen. Was macht eine solche Organisation in Ungarn?

– Der Auftrag der deutschen politischen Stiftungen ist die Demokratieförderung und politische Erwachsenenbildung. Jede im Bundestag über zwei Legislaturperioden vertretene Partei unterhält eine ihr nahestehende aber unabhängige Stiftung. Diese sind in aller Welt vertreten, und die Programme werden vom Bundesbudget finanziert. Nach der politischen Wende in unserer Region haben die Stiftungen mit ihrer Bildungsarbeit auch in diesen Ländern begonnen. Die Hanns-Seidel-Stiftung ist nicht nur eine deutsche, sondern auch eine bayerische Stiftung, die in 70 Ländern vertreten ist. Die Schwerpunkte für die Tätigkeit in Ungarn sind Verwaltungsförderung, Kommunalpolitik, EU-Integrationsfragen, innere Sicherheit und gesellschaftspolitische Bildung.

– Was sind Deine Aufgaben?

– Die Vorbereitung, Organisation und Durch-

führung von Seminaren, Konferenzen und Informationsreisen. Fast jeder ungarische Bürgermeister war schon an einer Schulung, die von unserer Stiftung organisiert wurde. In jeder ungarischen Schule muß ein Exemplar des von uns verlegten Europa-Lehrbuchs vorhanden sein. Zur Zeit arbeiten wir an einer Neuauflage des Europa-Taschenbuches. Unsere Konferenzreihe „Sicherheit in der Großstadt“ behandelt immer aktuelle Fragen, zuletzt z. B. Fußball-Hooliganismus und Regelung der Prostitution.

– Nicht nur bei der Seidel-Stiftung in Budapest, sondern auch in unserem Verein bist Du fast vom ersten Tag an. Am Anfang geschah nichts ohne Dich: die allerersten Ausgaben unserer Zeitung hast noch eigenhändig kopiert und zusammengeheftet, dank Deines Organisationstalents haben Dich Viele als „Vereinsmütterchen“ angesehen. Nach einiger Zeit hast Du Dich aber zurückgezogen. Vereinsmüde?

– Müde bin ich nicht geworden, ich bin bei jeder Veranstaltung dabei und helfe auch bei der Organisation mit. Ich muß aber gestehen: als auf Initiative von Zsolt Fehér unsere Organisation gegründet wurde, habe ich zu viele Aufgaben übernommen. Mein Chef, als förderndes Mitglied des Vereins zeigt zwar sehr viel Verständnis, ich wollte nicht, daß wegen meiner ehrenamtlichen Aktivitäten die Arbeit zu kurz kommt. Deshalb wollte ich einige Aufgaben abgeben. Ich muß aber auch zugeben, daß ich etwas enttäuscht war...

– Warum?

– In der ersten Zeit hoffte ich, daß wir mehr Inhalt reinbringen können. Ich dachte mir: ein Vortragsabend oder was ähnliches könnte z.B. die Papier- oder die anderen Branchen gut zusammenführen, auch geschäftliche Kontakte fördern. Aber meine Versuche scheiterten, einer nach dem anderen. Jetzt sehe ich schon ein: für die meisten reicht es völlig aus, die Absolutenzeitung jährlich dreimal in die Hand zu nehmen, um Zugehörigkeit zu fühlen. Ich freue mich aber jedesmal, wenn ich bei irgendeinem Programm ein neues Gesicht zu sehen bekomme. Und mit Freude singe ich im neu gegründeten Vereinschor mit. Apropos: uns fehlen noch Soprane, Tenöre, Bass- und Altstimmen... Kozlik Erika

Magyar egyetemi hallgatók külföldön 1945 után

A háború utáni időszakban a romokból újjá kellett építeni az országot, s ez az újjáépítés nemcsak a lakóházakra és középületekre, gyárakra és vasutakra vonatkozott, de pótolni kellett azt a súlyos veszteséget is, ami a magyar értelmiségi réteget sújtotta. A frontokon elesettek sorában, a holocaust áldozatai között jelentős számú mérnök, orvos, pedagógus is volt. 1948 után a népi demokratikus irányba megindult fejlődés ugyanakkor megkívánta egy új értelmiségi réteg kialakítását, a mezőgazdaság nagyüzemi fejlesztése az agrárértelmiség létszámának jelentős növelését igényelte. Szakemberhiány mutatkozott bizonyos olyan speciális területeken is, melyeken az ország méretei következtében gazdaságosan nem lehetett felsőfokú képzést bevezetni. A KGST megalakulását követően a szocialista országok közötti gazdasági együttműködés ugyancsak megkövetelte, hogy a tagországok rendelkezzenek az egymás nyelvét és kultúráját ismerő, egymás felsőoktatási intézményeiben végzett szakemberekkel. Mindezen előzmények és körülmények folytán került sor 1948-ban az első évfolyam kiküldésére a Szovjetunióba, majd 1950-ben a többi népi demokratikus államba.

1950-60 között az ösztöndíjasok kiválasztása első sorban a munkás-paraszt fiatalok értelmiségivé válását célozta, és csak bizonyos szakterületeken irányult új szakterületek szakemberszükségletének kielégítésére. (Ekkor szerzett például egyetemi végzettséget a Szovjetunióban a hazai egyetemeken létesülő orosz nyelvi és irodalmi tanszkek oktató gárdájának első generációja.) 1961-ben történt meg a külföldön folyó ösztöndíjas képzés tízéves tapasztalatainak értékelése és a hosszú távú feladatok meghatározása. Ennek so-

rán kormányhatározatban megfogalmazást nyert, miszerint „a külföldi képzés és továbbképzés útját kell minden olyan esetben választani, amikor a népgazdaságilag fontos feladatok megoldásához szükséges speciális szakképzettségű szakemberek képzésére, továbbképzésére, a hazai szakoktatás illetve tudományos és termelési gyakorlat nem ad kielégítő lehetőséget.”

Az említett kormányhatározat a külföldön történő szakemberképzés koordinálásával továbbra is a művelődési tárcát bízta meg, mely e feladat szakmai kérdéseinek koordinációs feladatait az Országos Oktatási Tanácsra ruházta. E tanácsadó testület összegezte az egyes népgazdasági ágazatoknak a felügyelő főhatóságon keresztül a művelődési tárcához eljuttatott, külföldi képzésben kielégítendő szakember szükségletét, a művelődési tárcá pedig a külföldi partnerekkel folyó együttműködés során egyeztetve a partner országok felsőoktatási rendszerében rendelkezésre álló képzési formákat és szakirányokat. A művelődési tárcá évenként nyilvános pályázatban hirdette meg a külföldi tanulmányi lehetőségeket. Az ösztöndíj elnyerése érdekében a pályázóknak a hazai eljáráshoz hasonlóan felvételi vizsgát kellett tenniük, s ez a Szovjetunióba és az NDK-ba történő jelentkezés esetében még nyelvvizsga letételével is párosult.

A hatvanas évek második felétől a kétoldalú magyar-NDK felsőoktatási együttműködési munkaterv keretében évente 70 fős keret állt rendelkezésre új ösztöndíjasok beiskolázására. A középiskolások részéről megnyilvánuló érdeklődés mértékét mutatja, hogy 25 éven keresztül legalább háromszoros túljelentkezés nyilvánult meg az NDK-ban folytatandó tanulmányok iránt. A sikeres szakmai és nyelvi felvételi vizsgát tett pályá-

zók közül a művelődési tárcá, a jelöltek képzésében érdekelt szaktárcá, a berlini magyar nagykövetség és az ifjúsági szervezet képviselőiből összeállított bizottság választotta ki az ösztöndíjra érdemes fiatalokat. A felvételi vizsga pontszámszerű eredménye mellett figyelembe vették a pályázó szakmai érdeklődését (pl. Országos Középiskolai Tanulmányi Versenyen elért helyezést, más tanulmányi versenyeken való részvételt), idegennyelv tudását, önálló életvitelre való képességét, családi körülményeit is. (Azonos felkészültség mellett előnyben részesültek a sokgyermekes családok gyermekei, az árva, félárva pályázók.) A kétlépcsős kiválasztási rendszer létjogosultságát igazolta az a körülmény, hogy százalékokban szinte ki sem volt fejezhető a lemorzsolódás aránya, sőt a tanulmányi ösztöndíjnak a hetvenes években történt bevezetését követően kiderült, hogy a hallgatók jelentős része, kb. 45%-a eléri a legalább jó rendű tanulmányi átlagot.

Az NDK-ban tanulmányokat folytató ösztöndíjasok döntő többségükben műszaki szakterületeken folytatták tanulmányaikat – eltekintve egy speciális hallgatói rétegtől, a magyarországi német nemzetiségű fiatalok csoportjától. E fiatalok képzésének célja ugyanis az volt, hogy oktatási és közművelődési intézményekben folytatandó tevékenységük révén elősegítsék a magyarországi német nemzetiség anyanyelvének és kultúrájának megőrzését. Ennek érdekében tudományegyetemek bölcsészettudományi karain folytatták tanulmányaikat germanisztika, történelem, újságírás, ének-zene és más humán szakokon.

Tekintettel arra, hogy a képzés szakirányának meghatározása tényleges népgazdasági szükségleteken alapult – s a fejlesztési irányok 20-25 éven keresztül főbb vonalaiban tervezhetők voltak –, a végzetek szakutadására valós igény mutatkozott. Az ösztöndíjasoknak viszonylag széles választási lehetőségeik voltak az elhelyezkedést illetően, mert az ösztöndíj-adományozás csak azt a feltételt szabta meg, hogy a képzésüket igénylő minisztérium, országos hatáskörű szerv felügyelete alá tartozó vállalatnál, intézménynél kell elhelyezkedniük, azaz a konkrét munkahely megválasztására megvolt a lehetőségük. A főhatóság ugyanakkor köteles volt fél évvel a tanulmányok befejezése előtt legalább két álláslehetőséget

felajánlani a végzősnek, figyelembe véve lehetőleg annak állandó lakhelyét és családi körülményeit is. Több munkahely biztosított letelepedési segítyt, és segített munkahelyet találni az ösztöndíjas házastársának is. Speciális szakmai ismereteik, nyelvtudásuk, országismeretük, az önálló életvitelben szerzett tapasztalataik révén az NDK-ban végzett fiatalok nagy többségükben könnyen vissza tudtak illeszkedni, és munkájuk során hasznosítani tudták megszerzett tudásukat. A német nyelv ismeretében jó eséllyel pályáztak német nyelvterületen rendelkezésre álló továbbképzési ösztöndíjakra, szakmai továbbképzésre. 1950-90 között mintegy kilencszázötven magyar fiatal szerzett felsőfokú végzettséget az NDK egyetemein és főiskoláin.

Az 1990-ben bekövetkezett társadalmi változások azonnal és közvetlenül éreztették hatásukat a magyar-német felsőoktatási kapcsolatokban is. A művelődési tárcá 1990-re még a korábbi gyakorlatnak megfelelően meghirdette 1989 decemberében a pályázatot külföldön – ezen belül az NDK-ban – folytatandó felsőfokú tanulmányokra, és megtörtént a pályázók kiválasztása is. Mint-hogy a külföldön folyó ösztöndíjas képzés a küldő ország szakemberszükségleteinek kielégítését szolgálta, a kétoldalú együttműködés e formája a küldő fél ösztöndíjfizetése mellett valósult meg, míg a fogadó ország tandíjmentes fogadókészséget biztosított felsőoktatási intézményeiben. Az NDK és NSZK között 1990 nyarán létrejött valutauniót követően mintegy két hónapig teljes bizonytalanság uralkodott akörül, hogy milyen módon tudják a kint tanuló hallgatók tanulmányukat befejezni, és mi lesz a sorsa a sikeres felvételi vizsgát tett és ösztöndíj-adományozó határozattal rendelkező új jelölteknek. A problémát nem az jelentette, hogy a korábbi rubelelszámolású valutáról dollárelszámolású valutára kellett volna áttérnünk, hanem elsősorban az, hogy a valutaunió voltaképpen a német egység első lépése volt, mely magával hozta – egyebek mellett – a korábbi nyugati árszínvonal kialakulását is a volt NDK területén. Ennek következtében már az 1990/91-es tanév során olyan árvízonyok alakultak ki, amelyek a hallgatók ösztöndíjszükségletét a rendelkezésünkre álló pénzügyi lehetőségek többszörösére emelték.

A magyar és az NDK fél közötti tárgyalásokat követően az NDK Oktatási és Tudományos Minisztériuma Jegyzőkönyvi feljegyzés tervezetét nyújtott át, amely 1990. augusztus 23-án Budapesten aláírásra is került. Ennek értelmében az NDK fél vállalta, hogy 350 DM ösztöndíjat biztosít havonta az egyetemi hallgatók, 700 DM ösztöndíjat az aspiránsok részére, amelynek összegét a magyar fél egységesen havi 100 márkával egészíti ki. A Jegyzőkönyvi feljegyzés szigorúan meghatározta a hallgatói létszámot. Ez nem lehetett több, mint a teljes képzésben tanulmányaikat már a korábbi években megkezdett ösztöndíjasok, valamint az 1990/91-es tanévre már visszaigazolt új hallgatók (265 fő), továbbá az erre a tanévre ugyancsak visszaigazolt részképzős hallgatók (203 fő/szemeszter) összlétszáma. A német egyesítést követően a kormány hivatalos lapja megerősítette, hogy a német állam vállalja a fejlődő országok és a volt szocialista országok állampolgárainak ösztöndíjjal való ellátását tanulmányaik befejezéséig, azzal a kikötéssel, hogy a hallgatók nem kérhetik átvételüket a nyugati tartományok egyetemeire. A német fél deklarálta, hogy a továbbiakban kétoldali megállapodások keretében nem fogad teljes egyetemi képzésre ösztöndíjas hallgatókat. A volt NDK felsőoktatási intézményeinek átszervezése, oktatóinak átvilágítása és a gazdasági tárgyak új tantervének bevezetése következtében a hallgatók tanulmányi ideje 1-3 szemeszterrel meghosszabbodott. A német fél már 1991. április 1-jétől havi 700 márkára emelte az egyetemi hallgatók és 900 márkára az aspiránsok ösztöndíjának összegét, így a hallgatók jó anyagi feltételek mellett fejezhették be tanulmányaikat. Az utolsó ösztöndíjas hallgató 1996 márciusában szerzett német diplomát, ezzel a ösztöndíjas német diplomások összlétszáma kb. 1200 főre emelkedett. (Zárójelben meg kell jegyezni, hogy az adatok természetesen csak a szervezett keretek között, ösztöndíjjal folytatott tanulmányokra vonatkoznak. Magyar állampolgárok saját költségükön 1968 óta folytathattak legálisan, minisztériumi engedéllyel felsőfokú tanulmányokat külföldön – ezen belül a Német Szövetségi Köztársaságban is –, majd az oktatási törvény 1988. évi módosítását követően az engedélyezési eljárás is megszűnt. Ennek következtében nincs megbízható adat arra

vonatkozóan, hogy hány magyar állampolgár szerzett felsőfokú végzettséget a mai Németországban.)

A teljes egyetemi képzés mellett a hetvenes évektől egyre növekedett azoknak a magyar egyetemi, főiskolai hallgatóknak a száma, akik egy szemeszteres német nyelvi részképzésen vehettek részt az NDK valamelyik egyetemén vagy tanárképző főiskoláján. E képzés valóban részképzés volt, a hazai tanterv szerves részére, amelynek oktatási programját a két ország német tanszékeinek vezetői közvetlen megbeszélések során egyezteték. Az együttműködés keretében sor került közös tankönyvek írására is, amelynek munkálataiba magyar részről olyan német szakos oktató is bekapcsolódott, aki korábban maga is teljes képzésben az NDK-ban szerzett germanisztika szakon egyetemi oklevelet. Az 1989/90-es tanévre sikerült biztosítani, hogy valamennyi német szakos hallgató – beleértve a tanítóképző és övöképző főiskolák német szakkolégista hallgatóit is –, lehetőséget kapjon nyelvtudása anyanyelvi környezetben való tökéletesítésére. Ez tanévenként összesen 240 hallgató kiutazási lehetőségét jelentette. E mellett az 1986/90-es évekre az NDK-val aláírt kétoldali munkaterv keretében tanévenként 25 nem nyelvszakos, de a német nyelvet jól beszélő (műszaki, orvostudományi, agrártudományi egyetemi hallgató) is lehetőséget kapott résztanulmányokra. Az NDK alacsonyabb évi keretszámban (40 fő/tanév) küldött teljes képzésre hallgatókat magyar felsőoktatási intézményekbe, ugyanakkor kezdettől fogva nagyobb számban vette igénybe az említett, ún. nem nyelvszakos részképzés lehetőségét, további évi 40 fős keretben. A felsőoktatási tárcaközi munkatervben rögzítettek alapján az egyetemek közötti partnerkapcsolatok keretében nyaranta többszáz magyar egyetemi hallgató vett részt 3 hetes termelési gyakorlaton az NDK-ban, s ugyanannyi ottani fiatal magyar vállalatoknál, mezőgazdasági üzemekben.

Az NDK-val folytatott felsőoktatási együttműködés mellett a magyar félnek természetesen élő kapcsolatai voltak NSZK-beli felsőoktatási intézményekkel is, számos magyar egyetem folytatott közvetlen kapcsolati megállapodások keretében eredményes kutatási együttműködést német

egyetemekkel. A hallgatók számára ezeken belül azonban rendkívül kevés tanulmányi lehetőség nyílt. Államközi megállapodás alapján a germanisztika szakos egyetemi hallgatók közül a DAAD által meghirdetett pályázati rendszerben évente mintegy 10 fő részesülhetett 10 hónapos ösztöndíjban.

A német egyesülést követően a Szövetségi Külügyminisztérium, mint az ösztöndíjas ügyekkel foglalkozó DAAD felügyeleti szerve adott hivatalos tájékoztatást arról, hogy a jövőben a német fél nem biztosít olyan mértékű tanulmányi lehetőséget a magyar fél számára, mint amilyenek az NDK fennállása alatt rendelkezésre álltak, teljes egyetemi képzésre pedig egyáltalán nem nyílik ösztöndíjas konstrukcióban lehetőség.

Az azóta eltelt időszakban a DAAD évente mintegy 30 germanisztika szakos hallgató részére biztosít egy szemeszter időtartamban ösztöndíjat. A bölcsészettudományi és társadalomtudományi szakos hallgatók évente 60-70 fős keretben 3-4 hetes nyári egyetemi kurzusokon vehetnek részt. A magyarországi német kisebbség kultúrájának támogatására létesítette az NSZK kormánya 1987-ben az ún. Különprogramot (Sonderprogramm), melynek keretében évente 20 fő, a nemzetiségi német nyelvoktatásban egyetemi vagy főiskolai szinten résztvevő hallgató is részesülhet a németországi résztanulmányok lehetőségében. A legtöbb magyar egyetem, és jó néhány főiskola folytat idegen nyelven folyó képzést. Az intézmények jelentős része azonban ezt a képzési formát bevételi forrásként kezelve, csak a teljes költségterítést vállaló külföldiek számára teszi lehetővé a bekerülést. A Budapesti Műszaki Egyetem német és francia, valamint a Külkereskedelmi Főiskola francia és angol nyelven folyó képzése ettől szemléletében eltérő: ez a program az adott nyelvet magas szinten ismerő magyar hallgatók részére biztosít idegen nyelven folyó képzést. Ennek részeként az egyetemi közti kapcsolatok rendszerében a legkiemelkedőbb tanulmányi eredményt elérő hallgatók egy tanulmányi felévet eltolhatnak külföldi – adott esetben német – felsőoktatási intézményben.

Összegzőképpen elmondható, hogy magyar-német relációban a német egyesülést követően jelentősen csökkentek a magyar egyetemi hallgá-

tók németországi tanulmányi lehetőségei, és azokat csak igen kis mértékben egészítik ki a más német nyelvterületre megpályázható néhány hetes, hónapos ösztöndíjak. Ez utóbbiakra mindamellest az is jellemző, hogy azokat a fogadó fél általában bölcsészettudományi és társadalomtudományi – elsősorban közgazdaságtudományi – szakterületekre ajánlja fel, így a reáltudományokkal foglalkozó hallgatók szinte teljesen kiszorulnak a képzési lehetőségekből. Ugyanakkor az arányok a germanisták szakterületén is romlottak a korábbiakhoz képest, annak következtében, hogy az orosz nyelvoktatás monopóliumának megszüntetésével, valamint a felsőoktatási hallgatói létszám növekedésével a német szakos egyetemi és főiskolai hallgatók összlétszáma az 1990 évihez képest többszörösére emelkedett.

Az összkép teljessé tétele érdekében szükséges hozzátenni, hogy 1990-től alapvetően megváltozott a külföldön folytatott képzéssel kapcsolatos magyar álláspont is. Amint azt a bevezetőben jeleztük, a művelődési tárca koordinatív szerepet töltött be e feladat megvalósításában, a szakemberképzés iránti igényt az egyes szakterületeket felügyelő tárcák fogták össze, és nyújtották be jóváhagyásra. A társadalmi változással egyidejűleg valamennyi érintett főhatóság úgy foglalt állást, hogy a jövőben nem tart igényt külföldön történő szakemberképzésre a lehetséges fogadó országokban (az akkori európai szocialista vagy volt szocialista államok). Ettől eltérő álláspontot csak a művelődési tárca nemzetiségi képzéssel foglalkozó vezetői tettek, tekintettel arra, hogy biztosítani kívánták, hogy a magyarországi nemzeti kisebbségek képviselői élhessenek alkotmányos jogaikkal, melyek garantálják az anyanyelven történő továbbtanulás lehetőségét. Ennek megfelelően a művelődési tárca évente meghirdeti a lehetőséget teljes egyetemi képzésre Jugoszláviába, Horvátországba, Romániába, Szlovákiába és Szlovéniába az adott nemzetiségű fiatalok részére. Többszöri próbálkozás ellenére sem sikerült elérni, sem szövetségi, sem tartományi szinten, hogy német nyelvterületen hasonló képzési forma álljon rendelkezésre. A külföldön folyó ösztöndíjas képzés megszűnésének másik oka a korábban állami tulajdonban volt vállalatok privatizációjában keresendő. Az elmúlt évtizedben

nem lehetett megjósolni, mely vállalatok maradnak állami kézben, sőt, mely iparágak maradnak egyáltalán talpon, s hogyan fog alakulni azok szakemberszükséglete. Hasonlóképpen igen jelentős változások következtek be a felsőoktatás rendszerében és volumenében hazánkban és a partnerországokban egyaránt, s ez együtt járt a felsőoktatás finanszírozási rendjének megváltozásával is. Mindezen körülmények következtében a felsőfokú képzés e speciális területe – a külföldön történő szakemberképzés – gyakorlatilag tervezhetetlenné és finanszírozhatatlanná vált.

A művelődési tárca hatáskörébe elsődlegesen a kétoldalú nemzetközi kulturális, oktatási és tudományos együttműködési megállapodások előkészítése és végrehajtása tartozik, az elmondottak az ezekben foglalt tanulmányi lehetőségeket vázolják fel. Ez azonban nem ad teljes képet a rendelkezésre álló tanulmányi, szakmai célú ösztöndíj-lehetőségekről. Az európai multilaterális programok (TEMPUS, SOCRATES, stb.) komplex egyetemi programok, programcsoportok kapcsolódását teszik lehetővé nyugat-európai egyetemi programokhoz, s ennek általában ugyancsak részét képezik hallgatói tanulmányutak. A hallgatói nemzetközi szakmai szervezeteiken (AISEC, IAESTE – közgazdász, mérnökhallgatók nemzetközi szervezetei stb.) keresztül másfél hónapos-tól másfél évesig terjedő időtartamban vehetnek részt egyetemi hallgatóink szakmai gyakorlaton európai és Európán kívüli országokban.

A művelődési tárca arra törekszik, hogy az egyetemi hallgatók, fiatal végzett szakemberek számára minél több lehetőség nyíljon külföldi ösztöndíjakra. Tisztában kell azonban lenni azzal, hogy a megállapodások keretében rendelkezésre álló ösztöndíjak pénzügyi fedezetét mindig a fogadó fél biztosítja, s így mozgásterünk korlátozott. A lehetőségek bővítése céljából alapította a kormány 1994-ben a Magyar Állami Eötvös Ösztöndíjat a legtehetségesebb magyar fiatal szakemberek 3-12 hónapos külföldi tanulmányútjának lehetővé tételéhez. Az eltelt időszakban az ösztöndíj 250 fő számára tette lehetővé, hogy külföldön ismerkedjék meg a tudomány legújabb eredményeivel.

dr. Strikker Judit

Chorprobe!

am 29.11 um 18 Uhr und
13.2.'99 um 15 Uhr

– Ort wird wegen der stark zunehmenden
Anzahl von Interessenten –
erst die Woche davor festgelegt.
Weitere Informationen bei:
Seeman Agnes: 27-342-926

Regionalgruppe-Süd Hallo Freunde!

Ich möchte nun die Gelegenheit ergreifen
und hiermit bekanntgeben, daß unser Verein
**STAMMTISCH IN NAGYKANIZSA
NEUE KAMPFLUSTIGE MITGLIEDER
SUCHT!**

Wir kämpfen momentan mit etwas Mangel
an Unternehmungslust, deswegen erwarten wir
die Anmeldung aller Organisationstalente,
die Lust, Zeit und genügend Ausdauer haben,
unser Vereinsleben zu erfrischen!

Wir pflegen regelmäßige Kontakte mit dem
DU-Verein in Puchheim (bei München)
und mit unserer Partnerstadt in Österreich.

Wir haben vor, im Frühling
einen Schwabenball bei uns zu veranstalten.

Meldet euch per Telefon:

93/500-199

oder sendet einen „Emil“:

HYPERLINKmailto:

wgabor@kanizsatrend.hu

Viele Grüße:

Gábor Wilhelm

Regionalgruppe - Nord

Stammtischtreffen in jedem Monat
am 3. Mittwoch um 17 Uhr im „Szent Kristóf“
Restaurant (Miskolc, Győri kapu).
Auskunft: Sárközy György 46/343-002

Welttreffen der Vorsitzenden von Ehemaligen- vereinen

Bonn, 3-5. September '98.

**A DAAD szervezésében első
alkalommal volt ilyen összejövetel,
melynek tapasztalatai
a következőkben foglalhatók össze:**

Afrika, Ázsia, Amerika közel azonos arányban, Európa (18 ország) kis túlsúlya jellemezte a nemzeti összetételt, amelyben a gazdaságilag legfejlettebbek közül USA, Kanada, Japán, Olaszország, Norvégia, Finnország képviseltette magát, de pl. angol, francia, holland, osztrák volt ösztöndíjasegyesület nincsen. A volt NDK-ban gyakran megfordult társaink közül jelen volt a lengyel, bolgár, román, orosz, vietnami, kubai, szudáni, etióp, mongol, ukrán, de nem képviseltette magát pl. a cseh, a kínai, az algériai vagy a palesztin csoport.

A többség néhány tucat fős tagsággal bír és rendezvényeik is esetlegesesek, nem kevés az alakulás fázisát élő. A legnagyobb létszámú egyesületek – a japán, az argentin, az indonéz, a brazil, az orosz – aktivitásukban is kiemelkednek, hozzájuk még néhány európai ország kisebb létszámú, de számos programot szervező csoportját sorolhatjuk. A lengyel és a vietnami egyesület nem országos, hanem regionális, így tagsága is ennek megfelelően szerveződött.

Az egyesületek döntő többségét a ténylegesen DAAD ösztöndíjasok hozták létre, s ebben a DAAD is kezdeményező szerepet játszott. Az NDK-beli egyetemi magból a miénken kívül a vietnami indult még ki és a bolgárban, oroszban, románban, lengyelben vesznek részt számosan ennek az időszaknak az ösztöndíjasai. Így tőlük remélhetünk információt korábbi társainkról ezekből az országokból.

Az aktívan működő egyletekre – hozzánk hasonlóan – jellemző a diákhagyományok ápolása, így természetesen a Fasching, de az Októberfesthez hasonló összejöveteleket is szerveznek.

A DAAD – a multiplikációs elv előtérbe helyezésével – elsősorban egyetemi oktatókat részesít ösztöndíjban. Ennek megfelelően szakmai jellegű tudományos konferenciákat szerveznek, bár igen sokan jegyzetelték a mi korábbi konferenciámainkat is.

A gutenbergi módszerrel – sűrűbben vagy ritkábban, de élnek a működő szervezetek. Általában fénymásolt rövid információs lapok, kiadványok ezek. Az Absolventenzeitung példányai láttán – távoli célként – a legtöbben ezt jelölték meg követendőnek.

A találkozón a szervezők megfogalmazták együttműködési elképzeléseiket: számukra a Nachkontakt lényegét a további ösztöndíjasok kiválasztásában a segítségadás, a visszatérők beilleszkedését segítő támogatás jelenti, valamint több forrásból is elhangzott az, amit az idei konferenciánkon résztvevő német vendégek már elmondtak, azaz szeretnék, ha a német egyetemeken jelentősen emelkedne a külföldi hallgatók száma. Hangsúlyos magyar véleményként jelentettem meg azt a számunkra elsőrendű kérdést, hogy ne csak részképzésre és posztgraduális Studiumra nyíljon lehetőség, hanem a teljes tanulmányok német egyetemeken történő végzése is legyen elérhető a megfelelő teljesítményt nyújtó külföldi (magyar) fiatalok számára. Ennek érdekében az szükséges, hogy hivatalosan is keresse meg a magyar diák a tanulmányai finanszírozásához szükséges havi 1000-1500 márkát, mert a legtöbb magyar család egyébként nem tudja finanszírozni a tanulmányokat. Fontosnak tartanánk ugyanakkor, hogy legyenek olyan ösztöndíjak is, amelyek részfinanszírozást biztosítanak, elsősorban a kiemelkedő tanulmányi teljesítmények alapján. A külföldre vonatkozó legújabb szabályozás, amely 7-ről 9 évre emelte a lehetséges tanulmányi időt – a mi értelmezésünkben nem jelent könnyítést, mert az eddigi 7 éves határ is messze túlhaladta az egyetemek végzéséhez szükséges időt. Ezeket a véleményeket és javaslatokat elsősorban a nem gazdag európai és a

közepesen fejlett amerikai és ázsiai országok képviselői támogatták, de támogatólag nyilatkozott meg pl. a Német Kereskedelmi és Iparkamara képviselője is egy megbeszélésen.

A németek olykor „önmarcangoló” értékelésére a saját felsőoktatásuk kapcsán a külhoni résztvevők azzal az egyöntetű és határozott véleménnyel reagáltak, hogy az értékek, a haladó hagyományok megőrzése a legfontosabb és óvták a házgazdákat attól, hogy a lendületes amerikanizálódás irányába haladjanak. Az angol nyelv oktatását természetesen fejleszteni kell és ugyancsak szükségesek az angol tannyelvű képzések is, de a tapasztalatok szerint minden egyéb oktatási módszer és tananyag átvétele az amerikaiaktól egyértelműen színvonalcsökkenéssel járna. (Formai kérdés, de látványos volt az elutasítás, ahogyan az „amiknál” meghonosodott „Alumni”-megnevezés ellen felzúdult az elnökök társasága. Ezen túlmenően helyeselték, hogy a DAAD folyóiratának „DAAD-Letter” helyett szerencsés lenne német címet adni, z.B.: Blätter.)

A német szervezők felvetették az internet használatának fontosságát. A tapasztalatok szerint azok az egyesületek, amelyek használják, csak sok időráfordítással tudják üzemeltetni oldalait és hatékonyságát általában nem dicsérték. Ettől függetlenül a többség célként jelölte meg ezt az alkalmazási területet.

Felvetésemre, mely szerint szeretnénk összefoglalóan tájékoztatást kapni, milyen tanulmányi lehetőségek vannak jelenleg a német egyetemeken, már a rendezvény ideje alatt biztosították a szervezők minden résztvevőnek a RAABE CD-jét, amelyen az összes felsőoktatási intézmény induló szakjai megtalálhatók. Köszönet érte.

A résztvevők többsége egyesületi jelvénnel, sapkával, trikókkal felszerelve érkezett a rendezvényre, a tapasztalat szerint ennek nagy jelentőséget tulajdonítanak. Földrészről függetlenül „DU”-logóknak – melyet az újságainkról láttak – nagy népszerűségnek örvendett.

A rendezvényen régiók és érdeklődési körök szerint szerveződött kiscsoportos foglalkozások is voltak, illetve a hivatalos részek utáni beszélgetések során is érdekes beszélgetéseket lehetett folytatni, amely alól csak a jugoszláv és a görög

kolléga volt kivétel. A hasonló feladatok és a részben közös gyökerek teremtette oldott légkörben olyan „kényes” kérdések is szóba kerültek, mint az egyesületek munkájának finanszírozása. A kislétszámú illetve éppen alakuló csoportok elsősorban a DAAD-tól várnak anyagi támogatást, mert attól remélik, hogy fellendül sorsuk. Az átlagtól igen eltérő néhány csoport helyzete, így mindenekelőtt a japánoké, akik 1200-an vannak és cégeik valamint partnereik szponzorálják az egyesületet, szabad tőkéjük 350 000 USD és adnak német fiataloknak is ösztöndíjat Japánban folytatandó tanulmányokra. Az indonézknél szinte a teljes jelenlegi állami vezetés is ösztöndíjas volt, náluk főállású apparátussal és irodával működik az egyesület, szakmai képzéseket is szerveznek. A brazil egyesületek – a terület miatt osztottan – elvégzik az új ösztöndíjasok kiválasztását és az utógondozást a hazatérés után, amihez félállású apparátust biztosít nekik a német fél. Az argentinoknál folyik a miénkhez leghasonlóbban a munka, alkalmazott nincsen, de sokat válnak az aktivisták. Az egyesület a helyi német szervezetekre és az ottani német vállalatokra pl. Lufthansa-ra építi szponzorálását, valamint – mivel igen magas a munkanélküliség a diplomások körében is –, így részt vállal egy informális munkaközvetítésből is. A közép- és dél-amerikai egyesületek regionálisan is együttműködnek, közös konferenciát tartanak és vannak közös kiadványaik is. Az amerikai és kanadai csoportok ugyan létszámban jelentősek, de tevékenységük csekély. A helyi előírásokhoz igazodóan most saját pénzüket gyűjtik, mert ez a feltétele annak, hogy gyűjthessenek szponzoroktól is. Elsősorban német gyökerekkel bíró kollégák alkotják az ottani ösztöndíjasokat.

Kontinensünkre az a jellemző, hogy egyetemi oktatók alkotják a csoportokat, talán ezért sem áll-

nak rosszul az idővel, és tudományos összejöveteleket szerveznek. A térség keleti felében ez leginkább pénzügyi akadályokba ütközik. Az újonnan alakult államok csoportjai nagyobb elánnal dolgoznak, ezt a területet is elismertetésük részének tekintik (pl. szlovák, horvát, azeri, örmény).

Azok a kollégák, akik már részesei voltak német Förderorganisation által támogatott rendezvénynek – nem túl kedvező tapasztalatokról számoltak be, a más támogatásokról is ismert „járulékos költségterhek” okán. Az afrikai szervezetek elsősorban az országaikba áramló német tőkével keresik a kapcsolatot, kisebb-nagyobb sikerrel. Ezek a cégek patronálják valamennyire az egyesületeket is. Tudatos ország-PR-t elsősorban azok a csoportok folytatnak, amelyekben állami, minisztériumi tisztségviselők is jelen vannak (pl. Tajvan, Tunézia).

• • •

Összefoglalva: Hasznos volt a találkozó, köszönet érte a szervezőknek. A tapasztalatok alapján szervezetünk a legaktívabb, legnagyobb létszámú és legszélesebb tevékenységgel bíró egyesületek közé tartozik. Céljaink és munkamódszereink tekintetében egyaránt megerősítést nyertünk.

Az új kapcsolatok alapján a további munkánkban a regionális együttműködési lehetőséget látom fokozatosan és részlegesen megvalósíthatónak.

A rendezvényre a repülőjegyet és a bentlakás költségét a konferencia helyszínén a meghívó DAAD biztosította, az egyebeket magam álltam, az egyesületet semmilyen költség nem terhelte. Az egyesületi adatbázis számára rendelkezésre áll a résztvevő egyesületek rövid leírását és elérhetőségét tartalmazó összeállítás, megjelölve, hogy mely kollégák vállalták korábbi társainkkal kapcsolatos információ utánkeresését.

Bornemissza Tamás

Felelős kiadó : Bornemissza Tamás, az Egyesület elnöke • Szerkesztőség : Fixl Renáta, Kokasné Palicska Livia, Nagy Éva, Seeman Ágnes, Korencsy Ottó, Strikker Judit, Zicsi András, Vizi Gyöngyi, Szanyi Éva, Wilhelm Gábor • A szerkesztőség címe: 1631 Budapest, Pf. 28. Fax: 403-64-12 • Laptervétőrdelés: Rác Julianna • Nyelvi lektor: Korencsy Ottó • Korrektúra: Zsakay Gábor • Levélátvitel: Profi-L Kft. • Nyomás: Regia Rex Nyomda, Székesfehérvár • Megjelenik: 1500 példányban, évente háromszor

Az egyesület számlaszáma: OTP XVI. ker. 11716008-20130020-00000000

A tagdíjak egész évben erre a számrá fizethetők be!

Zollgeschichten

Grenzen sind auch nicht mehr das, was sie einmal waren. Es gibt aber bis auf den heutigen Tag wohl kaum einen Osteuropäer, der völlig angst- oder beklemmungsfrei durch eine Staatsgrenze zu gehen imstande wäre: selbst im Besitz tadelloser Reisedokumente, halbleerer Koffer und trotz (oder wegen) zahlreicher Reiseerlebnisse hegen diejenigen, die vom Schicksal diesem Erdteil zugeteilt wurden, den Gedanken, beim Überqueren einer Grenze etwas Verbotes oder zumindest Verdächtigtes zu tun, obwohl die Zeiten (wenigstens augenblicklich) vorbei sind, in denen man wegen zwei Paar Nylonstrümpfe oder eines in der Unterhose versteckten Taschenrechners beim Erblicken eines Zöllners erhöhten Blutdruck und Herzklopfen bekam. Nicht nur bei meiner Generation, die die vergangenen dreißig Jahre mehr oder weniger bewußt erlebt hatte, erwecken Staatsgrenzen mulmige Gefühle, auch die Vertreter jüngerer Jahrgänge, die bereits mit der 1988 für uns eingeführten Reisefreiheit sozusagen sozialisiert wurden, erzählen von Abenteuern, die die von uns empfundenen Gefühle bestätigen. Eine Staatsgrenze und die mit ihr verbundenen Institutionen werden nach wie vor von einem Hauch des Mystischen umhüllt. Es liegt anscheinend nicht an früheren Erfahrungen, daß sich der Auslandsreisende manchmal wie ein kleines Kind vorstellt, das etwas angestellt hat und nach der Tat der Mildtätigkeit der Eltern ausgeliefert ist. Unsere schlechten Erfahrungen lassen sich zum Teil auf den Umstand zurückführen, daß es in der gar nicht so weit zurückliegenden Vergangenheit nicht sonderlich leicht war, die notwendigen Reisedokumente zu bekommen. Mitte der achtziger Jahre hätte ich zum Beispiel nach Nepal fahren können, eine Bekannte verbrachte dort einige Zeit in einem Gebirgsdorf und lud mich zu einem Besuch ein. Nichts wie hin, dachte ich und sparte mir die notwendigen Finanzen mit Mühe und Not zusammen. Aber als ich mich nach den Ausreisebedingungen erkundigte, wurde mir mitgeteilt, daß ungarische Staatsbürger offiziell nicht nach

Nepal fahren können, und wenn ich es trotzdem versuche, bekomme ich nie wieder einen Reisepaß. Das war wenigstens klipp und klar gesagt. Nie gesagt wurde dagegen, was Reisende mitnehmen und mitbringen dürften, und was als illegal galt. Was das eine Mal konfisziert worden war, erweckte beim nächsten Übergang nicht einmal die Aufmerksamkeit der Kontrolleure. (Mein kleiner Wärmestrahler, der kalte Wohnheimnächte hätte mildern können, wurde im Zug ohne weiteres beschlagnahmt, nicht dagegen die Drehbank eines Mitreisenden, die neben dem Wärmestrahler im Abteil plazierte war.)

Vielleicht war es gerade diese Unsicherheit, die seitens der Behörden in die Seele der Reisenden eingepflanzt und fleißig wachgehalten wurde, die uns irritierte, und die wir bis heute nicht loswerden können.

Aber es muß nicht gleich unbedingt Angst sein, Abenteuer am Zoll haben wohl alle, die einmal in ihrem Leben im Ausland waren, erlebt. Diesbezüglich läßt sich nur so viel sagen, daß alle Staatsgrenzen und Zeiten in Abhängigkeit von den politischen Konstellationen – Staatsgrenzen sind ja letzten Endes eine politische Erfindung – spezifische Situationen hervorrufen, die an Ort und Stelle von den Betroffenen mit ohnmächtiger Wut und Handlungsunfähigkeit erlebt und später meistens in ironische Abenteuer verarbeitet werden. Es gehört auch zur Sache, daß man mit der Zeit auch die gewisse Naivität aufgibt, die man früher in bezug auf bestimmte Länder pflegte. Was man nicht kannte, schien immer anständiger und problemloser zu sein, und erst die persönliche Begegnung mit dem vermeintlichen Ideal schuf die Leichtgläubigkeit ab. Die Geschichten, die von Ohnmacht und Verständnislosigkeit zeugen, werden wohl alle verstehen, die einmal auf der Passagierseite einer Grenzstation standen. Im Lichte solcher Erfahrungen scheint es keine Rolle zu spielen, wann und wo sich die Geschichten abspielen, im Endeffekt kommt es auf dasselbe heraus, nur die Uniformen werden ab und zu erneuert. Ost und West reichen sich die Hand.

1. Zeitungen

Flüge und Bahnfahrten zwischen Ungarn und der DDR waren wie bekannt äußerst günstig. Vor allem, wenn man auch noch einen gültigen Studentenausweis besaß. Aber auch ohne ein solches Dokument bedeutete es nicht den definitiven finanziellen Ruin, ein Ticket zu besorgen. Ein Lehrer zum Beispiel – und dieser Berufsstand gehörte in der östlichen Hemisphäre wohl nie zur Kaste der Vielverdiener – konnte sich bis Ende der achtziger Jahre von seinem bescheiden Lohn immer noch vier Flugtickets im Monat leisten, vorausgesetzt, er hatte sonst keine Ausgaben. Für marktwirtschaftlich (um)geschulte Ohren mag dieser Umstand vielleicht nach einer Horrervorstellung klingen, und es war sicherlich völlig unwirtschaftlich für den Staat und für die Fluggesellschaften, aber wen hat das schon als Passagier gekümmert. Und wenn man von einigen mehr oder weniger illegalen Mitbringseln alles finanzieren konnte, waren dem Fluggenuß praktisch keine Grenzen gesetzt. Den potentiellen Mitbringseln waren jedoch ziemlich enge Grenzen gesetzt, die man manchmal beim besten Willen und mit den besten Tricks nicht überschreiten konnte. Dem heutigen Leser mögen unsere damaligen Abenteuer vielleicht lächerlich und kleinkariert erscheinen, aber für uns war damals alles bitter ernst.

Während im Ungarn der 70-er und 80-er Jahre vor allem technische Güter und Bücher von Emigranten mit Vorliebe konfisziert wurden, genossen in der DDR Zeitschriften westlicher Herkunft die höchste Aufmerksamkeit der Grenztruppen. In Kenntnis der Tatsache, daß der Inhalt der Zeitungen jeden Tag über den Bildschirm flimmerte, erschien uns diese Regelung etwas unlogisch und unverständlich, die Informationen im Fernsehen waren ja immer viel aktueller als das gedruckte Wort. Wie dem auch sei, haben wir fast jedesmal, wenn wir aus Ungarn in die DDR reisten, westliche Zeitungen mitgenommen. Es schien niemanden sonderlich zu interessieren, die Zöllner waren eher auf Pullover eingestellt, die den absoluten Schlager in den Koffern der in der DDR arbeitenden ungarischen Gastarbeiter ausmachten. Es handelte sich um

neonfarbene Kleidungsstücke aus Kunstfasern in allen Schattierungen des Regenbogens, die anscheinend nie zu befriedigende Ansprüche stillten und der Menge wegen vor allem mit der Bahn transportiert wurden. Im Schnitt nahm ein Gastarbeiter zwanzig Pullover mit, die unter den Mitreisenden verteilt wurden, pro Kopf fielen drei oder vier Stück nicht auf. Jeder wußte, was los war, aber alles lief im Sinne der Vorschriften. Diejenigen, die für die Zeit der Zollkontrolle ein paar Pullover als ihre eigenen deklarierten, wurden für ihren Mut natürlich auch belohnt; an jedem Bahnhof, wo der Zug hielt, gab's Bier als Gegenleistung. Auf diese Weise konnten die Studenten nicht nur die Realität des Gastarbeiterdaseins sondern auch die Qualität der Biere zwischen dem Keleti und dem Zielbahnhof kennenlernen.

Mit dem Flieger hat alles nur halb so viel Spaß gemacht. Der Flug dauerte nur kaum über eine Stunde und die Pullover hätten auf dem Flughafen ja auch ziemlich schwer verteilt werden können. Nichtsdestoweniger konnte aber auch ein Flug für interessante Erfahrungen sorgen, wie wir gleich sehen können.

Mitte der achtziger Jahre kannte ich jemanden in einem ungarischen Hotel, der mir eine Woche alte (westliche) Zeitungen besorgen konnte. Der Preis diese Zeitungen war nämlich dermaßen hoch, daß man, sagen wir, für drei Spiegel bereits ein Flugticket kaufen konnte. Dann bin ich lieber geflogen. Ich war also ein dankbarer Abnehmer aller Zeitungen, vor allem, weil ich Sprachen studierte und das gedruckte fremde Wort nötig hatte. Die Hotelzeitungen hatten aber eine Besonderheit; ihre oberen rechten Ecken waren abgeschnitten, damit man sie nicht weiterverkaufen konnte. Na ja, auf die Ecke konnte ich schon verzichten.

Die Zeitungen hatten wir immer im Koffer verstaut, und selbst wenn wir zum Öffnen des Gepäckstückes aufgefordert wurden, mußte der tiefere Inhalt bei der Kontrolle nicht zwangsweise auffallen. Dieser Praxis folgten wir einige Jahre, bis einer von uns aus lauter Unbekümmertheit (Blöðheit) alle Zeitungen in einer durchsichtigen Plastiktüte mitnahm. Er flog sofort auf, und

was die Sache noch verschlechterte, war, daß die anderen vom Vorfall gar nicht wußten, und so blieb keine Zeit für vorbeugende Maßnahmen übrig.

Einige Tage nach dem Unglückstrip meines Freundes begab ich mich auch auf den Weg und packte wie gewöhnlich einige eckenlose Zeitungen ein. Blauäugig wie immer überreichte ich nach der Ankunft in Leipzig meine Papiere den befugten Personen, die mich ungewöhnlich und verdächtig lange anschauten (zugegeben, mein Paßbild war ca. fünfzehn Jahre früher gemacht worden). Aber das Schlimmste stand mir noch bevor. Mein Koffer wurde sehr intensiv und mit vorwurfsvollen Blicken gemustert, was Böses ahnen ließ. Ich behielt recht in meinen Vermutungen, denn kurz darauf wurde ich aufgefordert, meinen Koffer zu öffnen. Es dauerte nicht lange, bis die versteckten Presseerzeugnisse unter frisch gebügelten Hemden und Hosen sichtbar wurden. Als hätte mein Zöllner bereits alles geahnt! Er verzog keine Miene, nahm die Zeitungen in die Hand und betrachtete sie mit einem halb siegreichen, halb kritischen Blick. Es begann ein Frage-und-Antwort-Spiel, eine spannende Diskussion, bei der der Sieger von vornherein prädestiniert war.

– Was ist denn das? – fragte er schließlich.

– Zeitungen, sagte ich.

– Wo haben Sie die denn her?

– Vom Zeitungskiosk.

– Warum ist die Ecke abgeschnitten?

– Na ja, die Zeitungen sind alt, und so kann man sie wahrscheinlich nicht im Antiquariat verkaufen.

– Hm, was haben Sie mit den Zeitungen eigentlich vor?

– Wissen Sie, ich möchte sie lesen.

– Solche Zeitungen darf man in die DDR nicht einführen.

– Wirklich? Es steht doch in der Schlußakte von Helsinki, daß ...

– Verboten und fertig.

– Wir müssen jetzt ein Protokoll aufnehmen. Wollten Sie mit dem Zubringer in die Stadt fahren?

Diese Frage mußte er stellen, denn der Busfah-

rer stand bereits ungeduldig vor der Tür und fragte, ob er abfahren dürfte. Alle anderen Passagiere saßen nämlich schon im Bus und mußten jetzt warten.

– Ich möchte mit dem Zubringer in die Stadt fahren, sagte ich.

– Gedulden Sie sich noch ein bißchen! – antwortete mein Gesprächspartner dem Busfahrer, der kurz darauf hinausging.

– Also, haben Sie diese Tätigkeit bereits früher ausgeführt?

– ???

– Haben Sie bereits früher Presseerzeugnisse nichtsozialistischer Herkunft in die DDR eingeführt?

– Ja, schon.

– Was haben Sie mit den Presseerzeugnissen gemacht?

– Ich habe sie gelesen.

– Wo?

– Wo ich sie gerade dabeihatte, meistens im Wohnheim.

– Wo wohnen Sie denn?

Hier folgten einige persönliche Fragen, die der offiziellen Amtshandlung einen Hauch von Menschlichkeit verleihen sollten. In der Richtung, was ich studiere, wie lange, ob ich mich in der DDR wohlfühle und Ähnliches.

– Hatten außer Ihnen auch andere Personen Zugang zu den Zeitungen aus dem nichtsozialistischen Währungsgebiet gehabt?

– Mein Mitbewohner.

– Was ist das für einer?

– Er kommt aus Frankreich.

Diese Antwort schien ihn zu beruhigen.

– Was haben Sie danach mit den Zeitungen gemacht?

– Wonach?

– Nachdem Sie sie gelesen hatten?

– Ich habe sie weggeworfen.

– Wohin?

– In eine Mülltonne.

– In welche?

Ich habe den Zubringer noch geschafft.

(Die Geschichte geht auf ein Erlebnis von Tubik Zoltán zurück.)

2. Luxemburg und Europa

Luxemburg ist klein wie diese Geschichte, aber dafür sind dort die meisten Straßen so kurvenreich, daß einem zwanzig Kilometer wie woanders zweihundert vorkommen. Gut ausgebaute Autobahnen gibt es auch, aber sie führen nun mal nicht direkt zu den Schätzen des Mittelalters, die ich an einem Sommernachmittag unbedingt besichtigen wollte. Mein Weg führte auch am kleinen Städtchen Schengen vorbei, und die deutsch-luxemburgische Grenze sah tatsächlich nur symbolisch aus; wo die andere Seite liegt, war nur an den zahlreichen Tankstellen zu sehen. Ich fuhr also gemütlich am Tankstellenwald vorbei und versuchte, erste Eindrücke von einem mir bis dahin unbekannten Land zu sammeln. Die sind nämlich wichtig, später fallen Besonderheiten überhaupt nicht mehr auf, zumal heutzutage zwischen Irland und dem Bosphorus von Tankstellen bis Werbeplakaten so ziemlich alles einen uniformierten Einheitshauch hat. Es kam aber nicht zum gemütlichen Betrachten, da mir von der Grenze erst unbemerkt dann offensichtlich ein Auto folgte, das mich auch überholte und zum Anhalten brachte. Schon wieder das gleiche. Willkommen in Europa. (Ich weiß, sie tun nur ihre Pflicht.)

Aus dem Auto vor mir stieg ein verdächtig nach Behörde aussehender (natürlich uniformierter) Mann und kam auf mich zu. Ich kurbelte das Fenster herunter, und wir schauten uns eine Weile wortlos an. Es kam mir vor, als würde ich ihn irgendwie irritieren. Ein Mensch mit zwei Ohren, einer Nase, zwei Augen, Händen, Füßen in einem Auto mit einem dermaßen komischen Kennzeichen. Unverständlich. Vielleicht dachte er auch, daß ich den menschlichen Artikulation nicht fähig sei, denn er sagte gar nichts. Der Schock war zu groß, und er wurde nur noch größer, als ich ihm schließlich „guten Tag“ sagte.

– Wieso sprechen Sie Deutsch? – fragte er.

– Ich bin Germanist, es ist ein Berufsschaden – sagte ich, was er aber nicht lustig fand.

– Was machen Sie hier? war seine nächste Frage.

– Ich mache einen Ausflug, ich möchte nach

Echternach, ich beschäftige mich mit Sprachgeschichte und da gibt es ein berühmtes Kloster. – Aha, ich bin von der Grenzpolizei und möchte ihre Papiere sehen.

Ich gab ihm alles, was er nur sehen wollte.

– Bei Ihnen ist doch Krieg, oder? – fragte er etwas verunsichert.

(Wenn es in Amerika passiert wäre, hätte ich alles bejaht, aber hier!)

– Eigentlich nicht, der Krieg ist weiter südlich, im ehemaligen Jugoslawien – klärte ich ihn auf.

– Und gehören Sie nicht mehr dazu? – wollte er wissen.

– Nein, nicht mehr – beruhigte ich ihn.

– Wo wohnen Sie hier? – lautete seine nächste Frage.

– Zur Zeit bin ich in Saarbrücken für ein paar Wochen, und ich war noch nie in Luxemburg, so dachte ich, ich gucke es mir mal an.

– Wo sind Sie heute abend? – fragte er.

(Will er mich zu einem Bier einladen?)

– Wenn mein Auto mitmacht, in Saarbrücken – sagte ich ihm.

– Welche Strecke wollen Sie fahren? – erkundigte er sich.

– Ich weiß nicht, ich kenne mich noch nicht so gut aus.

Die ganze Konversation begann ihm peinlich zu werden. Daß er trotz des komischen Kennzeichens keinen Verbrecher vor sich hatte, war ihm ungefähr klar. Aber die Kontrolle mußte ja gerechtfertigt werden, und da er keine sinnvollen Fragen mehr stellen konnte, stellte er eben solche.

– Was sprechen Sie in Bulgarien eigentlich für eine Sprache? – setzte er die Inforunde fort.

– Bulgarisch, sagte ich (der Balkan bleibt Balkan).

– Na schön, Sie können weiterfahren.

Ich wünschte ihm noch einen schönen Tag und fuhr los.

Echternach war echt schön.

(Die Zollgeschichten werden fortgesetzt.)

Korencsy Ottó

... akik tagdíjat fizettek 1998-ra:

Bara István	Hankó Gábor	Lux Margit	Schmidt Mihály
Bacsinszky Tibor	Harsányi Lucia	Magyar Margit	Schneider Ferenc
Badacsonyi Gyöngyi	Havasi Csaba	Majtényi Sándor	Dr. Scholz Zsuzsanna
Balázs Géza	Havasi József	Marek József	Sipos József
Balázs József	Hegedűs Károly	Márhoffer Ferenc	Sitery Csaba
Bánki István	Dr. Hegedűs Terézia	Márki Gábor	Dr. Somody Imre
Barcánfalvy Ferenc	Hergár Livia	Melenyecz Terézia	Somogyi Gábor
Béldi Ferenc	Hernádi András	Mikovics Dezső	Somogyi János
Béldi Gábor	Hock Judit	Molnár István	Dr. Staba Antal
Berczi Géza	Dr. Holló István	Molnár József	Dr. Strikker Judit
Berg Marianna	Homonyik Sándor	Molnár László	Sulenszky Dagmar
Bíró Edit	Horogh László	Dr. Mubarak Derbas	Szabó Tibor
B. Kiss József	Horváth Mária	Nagy Edit	Szabó Zsuzsanna
Boda János	Hupka Gyula	Nagy Éva	Szádóczki Iván
Bodnár Ferenc	Dr. Huszár Andrásné	Nagy János	Szalay Ágota
Bognár Péter	Dr. Ilia Mihály	Nagy Lajos	Szanyi Éva
Bornemissza Tamás	Illés András	Náray Attila	Száraz József
Böröczky Zsolt	Illés István	Némédi Ferenc	Szárzné H. M.
Böte Gergely	Jányoki-Tóth Anikó	Nyemecz Zoltán	Szarvady Csaba
Bukovics Ferenc	Józsa Dániel	Oravecz István	Szauder Gábor
Dr. Csák Attila	Juhász Csaba	Orbán Zsuzsanna	Szelenszky Géza
Csépai Imre	Kálmán Miklós	Orosz Balázs	Szegedi Zoltán
Csiszár Csaba	Dr. Kalmár István	Palásti László	Szivi László
Csuri Ferenc Gábor	Kalovics Attila	Palicska Livia	Szőke Agnes
Czeglédy György	Károlyi Zsuzsanna	Pankotai Csaba	Szőke András
Dénes György	Kelemen Nóra	Pantó Katalin Judit	Szolnaki Béla
Domján Gábor	Kétyi Éva	Papp Gellért István	Szölösi László
Dorogmann László	Kiss Imre	Patak László	Szörényi Veronika
Ekkert András	Kmecző János	Pauer Péter	Szunyog Zoltán
Ekkert Andrea	Kóbor Rabena	Pásztor Petronella	Tálos Katalin
Erdei Ferenc	Kocsárdi Gábor	Perbiró Sándor	Tarján Katalin
Erdős Tünde	Kócz János	Péter István	Tok Miklós
Fauszt Máttyás	Komáromi Magdolna	Piedl György	Tolnay László
Fehér Csaba Attila	Koperniczky Gabriella	Pijákovic Ferenc	Tölgyszéki Papp Zsolt
Fehér Pál Tamás	Kopfer Tivadar	Pinke György	Török Csaba
Fehér Zsolt	Korencsy Ottó	Piroksa Rezső	Török István
Finta Ferenc	Kovács Sándor	Dr. Pólya Antal	Török Gábor
Fixl Renáta	Kovács András	Poncsák András	Dr. Török Zoltán
Forró Pál	Kovács Attila	Práczki Péter	Tóth Zsuzsanna
Földy István	Kovács Gyula	Rácz Julianna	Tubik Zoltán
Dr. Füzzesséry András	Köves Zsolt	Radó István	Vajda Barna
Gábris Attila	Krampé Éva (Renno)	Radó Katrin	Dr. Varga György
Gáti Tamás	Krausz Gábor	Rákóc Csaba	Varga István
Gerencsér Péter	Krégl János	Renner Béla	Vári Magdolna (Mátyásné)
Gidófalvi György	Dr. Ladányi Bálint	Répás József	Veres István
Glódi Attila	Ládi Dóra	Richalm István	Veress Árpád
Goldschmidt Erzsébet	Láng Géza	Rosner Marianna	Weinhardt Mihály
Gonda Gertrud	Lendvay Zsolt	Rumszauer Péter	Wenczel András
Gosztolya György	Lendvay Miklós	Rumszauer Mónika	Wilhelm Gábor
Grubits Helga	Lengyel Szilvia	Safranek Gyula	Woki Zoltán
Gyarmati Gábor	Losonczy Nándor	Sági Péter	Zicsi-Lies András
Gyenes Tamás	Lovass Tamás	Sallay István	Zsakay Gábor
Dr. Gyökér Irén	Lovász Gábor	Sárközi György	
Gyöngyösi András	Lovász Mária	Sáry Barna	
Halmos Gábor	Lukács Gabriella	Sáry Róbert	

ÖSSZESEN: 217

Vöröskeresztes rovat

Várjuk azok jelentkezését, akik az itt felsoroltakról valamit tudnak. Ha kerestek valakit, megpróbálunk segíteni.

Seeman Ágnes telefon: (27) 342-926

ÁGFALVAI GÁBOR	DRESDEN	GYENIZSE GYÖNGYI	DRESDEN	LESSÉNYI ANDRÁS	DRESDEN	RAMECZ ANITA	DRESDEN
ANTAL ÉVA BÓHMNÉ	DRESDEN	GYÖRY SÁNDOR		LOSENSKY ZSUZSANNA		RAMECZ ATTILA	DRESDEN
AUGUSZTIN KÁROLY	BERLIN	SZILÁRD	FREIBERG	MAGDOLNA	BERLIN	RÓNA PÉTER	DRESDEN
BABICZKY LÁSZLÓ	DRESDEN	HAMAR FERENC	MAGDEBURG	LOVAS JÓZSEF	CHEMNITZ	RUMMEL ÉVA	DRESDEN
BALICS KATALIN	CHEMNITZ	HARKÁNYI ISTVÁN	MERSEBURG	LOVÁSZ ÁGNES	CHEMNITZ	RÁDEL MÁRIA	
BARNAJUDIT	CHEMNITZ	HARTENSTEIN		MADARÁSZ GYÖRGY	DRESDEN	SIMONYIK ILONA	MERSEBURG
BOLGÁR ZSOLT		ÁDÁM	CHEMNITZ	MAGYAR KÁROLY	HALLE	SOÓS TIBOR	MERSEBURG
BORSOS BÁLINT	JENA	HEFFLER ZOLTÁN	BERLIN	MAJOROS GÁBOR	BERLIN	STAUBER KRISZTINA	BERLIN
BUZÁSI RÓBERT	DRESDEN	HEISENBERGER		MÁNDOKI SÁNDOR	MAGDEBURG	SÜMEGI BÉLA	DRESDEN
CSARNÓ LÁSZLÓ		ZSOLT	ILMENAU	MARSI BEATRIX		SZABÓ BÉLA	DRESDEN
CSÓKE KATALIN		HERCSEL KLÁRA		HALMINÉ	BERLIN	SZALAI LÁSZLÓ	FREIBERG
PÉNTÉKNÉ	MERSEBURG	GUBICÁNÉ	HALLE	MERSITZ KATALIN	BERLIN	SZALAY ISTVÁN	DRESDEN
CSOMAY ZOLTÁN	ILMENAU	HOFFMANNÉ		MIKOVICS ANDRÁS	MAGDEBURG	SZAMOS GIZELLA	
DÁNFFY ERIKA		D. ZSUZSANNA	GREIFSWALD	NAGY ALBERT	ILMENAU	ÁGNES	MERSEBURG
BÉRESNÉ		HONTI MÓNKA	CHEMNITZ	NAGY ZOLTÁN	DRESDEN	SZEGEDI GYÖRGY	MAGDEBURG
DEÁK ANIKÓ		ILLÉS ANDRÁS	CHEMNITZ	NÉMETH ANDRÁS	MAGDEBURG	SZÉKELY CSABA	WEIMAR
FRANZNÉ	LEIPZIG	ILLOSVAY KRISZTINA	GREIFSWALD	NENYEI ERZSEBET	DRESDEN	SZÉKELY MIKLÓS	DRESDEN
DIÓSZEGHY ZSOLT	DRESDEN	JAKAB GABRIELLA	BERLIN	NIEDZIELSKY		SZEKRÉNYESY TAMAS	DRESDEN
DOMIÁN EMESE	BERLIN	JUHÁSZ ISTVÁN	BERLIN	KATALIN	LEIPZIG	SZERBIN GYÖRGY	DRESDEN
DR. ÁCS KATALIN		KÁLOMISTA IMRE	FREIBERG	NOÉ GÁBOR	DRESDEN	SZLOVÁKJUDIT	BERLIN
DR. GODÓ MÁRTA	BERLIN	KANYÓ LÁSZLÓ	BERLIN	NOVOTNY LÁSZLÓ		SZÓKE PÉTER	DRESDEN
DR. GOSZTOLYA TIBOR	CHEMNITZ	KELEMEN GYÖRGY	MERSEBURG	OLÁH CSABA	ILMENAU	SZÖRÉNYI ÉVA	BERLIN
DR. KISS J. LÁSZLÓ		KERN RENÁTA	BERLIN	OLAH TIBOR	DRESDEN	SZUPKAI TAMAS	DRESDEN
DROBINA LAJOS	MAGDEBURG	KESZTYŰS KÁROLY	MAGDEBURG	OSZVALD ELEMÉR	DRESDEN	TABY TAMÁS	ILMENAU
EÖTVÖS JÓZSEF	WEIMAR	KISS ÉVA KOVÁCSNÉ	BERLIN	PAK ZOLTÁN	MAGDEBURG	TARJÁNI ISTVÁN	BERLIN
FANTON ISTVÁN	MERSEBURG	KISS KÁROLY GYÖRGY	DRESDEN	PAKUTS TAMÁS	LEIPZIG	TOMOR ADRIENN	DRESDEN
FARKAS ÁGNES	BERLIN	KOCZKA ISTVÁN	BERLIN	PÁLOS GÁBOR	BERLIN	TÓTH ERIKA	BERLIN
FARKAS ALBERT	BERLIN	KOVÁCS ENDRE	DRESDEN	PAPP KATALIN		TÓTH ERIKA MÁRIA	BERLIN
FAZEKAS ZSUZSANNA	BERLIN	KOVÁCS GÁBOR	DRESDEN	SALAMONNÉ	LEIPZIG	TÓTH GÁBOR	DRESDEN
FEDERICIS ADRIENN	BERLIN	KOVÁCS TIBOR	MAGDEBURG	PATAKI MÓNKA	GREIFSWALD	TÓTH MIHÁLY	JENA
FONYÓDI OTTÓ	CHEMNITZ	KULCSÁR ANDREA	MAGDEBURG	PATYI ILDIKÓ	LEIPZIG	TÓTH PÉTER	MAGDEBURG
GELENCSEI ZSOLT	ILMENAU	KULCSÁR ENIKÓ	BERLIN	PECZKA FERENC	BERLIN	VARGA JÓZSEF	CHEMNITZ
GERGÁCZ CSABA	DRESDEN	KUTHI GÁBOR	CHEMNITZ	PÉTER ÁKOS	ILMENAU	VARJÚ FERENC	ILMENAU
GERNER ÉVA	GREIFSWALD	LAKATOS GYÖRGY	DRESDEN	PÉTER ZSOLT	MAGDEBURG	VÉGH GYÖRGY	MAGDEBURG
GERNER ZSUZSANNA	BERLIN	LÉNGYEL CSILLA	CHEMNITZ	PETRÁNYI MÓNKA	MAGDEBURG	WACHTER HELGA	CHEMNITZ
GÖNDÖCZ ILDIKÓ	CHEMNITZ	LES. Z. VÖRÖSMARTHY	DRESDEN	PINTÉR GÁBOR	BERLIN	ZACHAR ZOLTÁN	ILMENAU
GUBA GIZELLA	CHEMNITZ			PRESSBURGER			
GULYÁS GERGELY	BERLIN			FERENC	DRESDEN		
				RADY ILONA	CHEMNITZ		